

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30.09.1988, sp. zn. 3 Cz 59/88, ECLI:CZ:NS:1988:3.CZ.59.1988.1

Číslo: 24/1990

Právní věta: Za vadu věci ve smyslu ustanovení § 401 o. z. se považuje neexistence takové vlastnosti věci, která se u věci určitého druhu a stáří obecně předpokládá, a v důsledku níž je možnost využití věci podstatně snížena. U ojetého motorového vozidla nelze za tuto vadu zpravidla považovat korozi odpovídající stáří vozidla a jeho obvyklé údržbě.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 30.09.1988

Spisová značka: 3 Cz 59/88

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Koupě, Vady věci, Vozidla ojetá

Předpisy: 40/1964 Sb. § 401

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobci S. Ž. a M. Ž. se domáhali vydání rozhodnutí, jímž by soud určil, že jsou oprávněni k vyzvednutí částky 9090,- Kčs, kterou složili ve prospěch žalovaného do úschovy u státního notářství Plzeň - město jako splátku na dohodnutou kupní cenu osobního automobilu oproti tomu, že žalovaný bude oprávněn převzít od žalobců osobní automobil tovární značky Wartburg 353 de Luxe, státní poznávací značky PME 15-75. Návrh odůvodnili tím, že kupní smlouvou z 15. 6. 1985 koupili od žalovaného automobil za sjednanou cenu 17 600,- Kčs. Automobil však měl silně zkorodovanou karosérii, a to do té míry, že znemožňovala bezpečnou jízdu; proto bylo vozidlo neupotřebitelné a kupující ve smyslu ustanovení § 401 odst. 1 o. z. od smlouvy odstoupili. Žalobci poukazovali rovněž na tu skutečnost, že žalovaný je nepravdivě ujišťoval o tom, že koroze automobilu je pouze místního rozsahu; protože vůz fakticky trpí hloubkovou korozí, která narušila tuhost karosérie, je důvodem odstoupení od smlouvy také ustanovení § 401 odst. 2 o. z.

V průběhu řízení žalobkyně M. Ž. zemřela a žalobce S. Ž. byl jejím jediným dědicem.

Okresní soud Plzeň - město rozsudkem žalobě vyhověl a uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci účelně vynaložené náklady řízení. Vycházel přitom především ze zjištění, že účastníci sjednali 15. 6. 1985 kupní smlouvu o prodeji osobního automobilu, jehož skutečný stav však neodpovídal popisu technického stavu vozidla, který byl přílohou kupní smlouvy. Žalobci v zákonné lhůtě vytkli žalovanému vady prodané věci, a to dopisem ze 6. 8. 1985, jímž s odkazem na závěr státní technické

kontroly poukázali na nadměrnou korozi podélného nosníku, a potom dalším přípisem ze 6. 11. 1985, jímž výtku vad rozšířili o poukaz na silnou korozi nosných částí, pro niž bylo vozidlo neupotřebitelné. Rovněž ze závěrů znaleckého posudku, který soud nařídil, vyplynulo, že koroze brání používání automobilu a činí jej neupotřebitelným. Z toho soud prvního stupně dovedl, že žalobci odstoupili od smlouvy důvodně, takže účastníci jsou povinni vzájemně si vrátit přijaté plnění. Soud nepovažoval za důvodnou námitku žalovaného, že jde jen o přechodnou neupotřebitelnost, která se dá odstranit opravou; dovedl, že pak by fakticky žádná z vad vozidla nezpůsobovala neupotřebitelnost, neboť kteroukoli součást automobilu lze vyměnit a tak vytýkanou vadu odstranit.

Věcí se na základě odpůrcova odvolání zabýval krajský soud v Plzni, který svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a žalovanému uložil, aby žalobci zaplatil náklady odvolacího řízení. Odvolací soud se v podstatě ztotožnil se skutkovými zjištěními i s právním posouzením věci jako soud prvního stupně. Navíc uvedl, že u motorového vozidla nelze sice platně odstoupit od smlouvy v každém případě jeho neupotřebitelnosti, zejména ne tam, kde lze upotřebitelnost dosáhnout drobnou opravou nebo úpravou věci, že však v posuzovaném případě by bylo zapotřebí vynaložit neúměrné náklady.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Odstoupení od kupní smlouvy umožňuje § 401 odst. 1 o. z. za situace, vyjde-li dodatečně najevo vada, na niž prodávajícího kupující neupozornil a která činí věc neupotřebitelnou. Právo odstoupit od smlouvy náleží podle ustanovení § 401 odst. 2 o. z. kupujícímu i v tom případě, byl-li prodávajícím ujištěn, že věc má určité vlastnosti, zejména vlastnosti kupujícím vymíněné, nebo že nemá žádné vady, a ukáže-li se toto ujištění nepravdivým.

Soudy obou stupňů si v projednávané věci neopatřily dostatek skutkových zjištění pro posouzení toho, odstoupil-li žalobce od kupní smlouvy důvodně či nikoli.

Možnost odstoupení od smlouvy ve smyslu ustanovení § 401 odst. 1 o. z. je podmíněna existencí vady, která tu byla již v době rozhodné pro uzavření smlouvy a která teprve dodatečně vyšla najevo; nepostačuje přitom jakákoli vada, na niž nebyl kupující upozorněn, je jen vada kvalifikovaná, která činí věc pro daný účel neupotřebitelnou.

Občanský zákoník 1) pojem vady přímo nedefinuje; zásadně je však nutno za vadu považovat nedostatek takové vlastnosti, která se u věci téhož druhu a stáří obecně předpokládá a jejíž neexistencí je možnost využití věci k danému účelu nikoli nepodstatně snížena. Z tohoto hlediska soudy věc neposuzovaly a bez bližších podkladů dovedly, že koroze automobilu je kvalifikovanou faktickou vadou, s níž je nutno spojovat důsledky, upravené v ustanovení § 401 odst. 1, věta za středníkem, o. z. Přehledly, že předmětem kupní smlouvy byl automobil, který byl v době uzavření smlouvy starší než 11 let. Vozidlo tohoto stáří se bez vynaložení investic zhodnocující povahy a pouze při běžné údržbě obvykle již blíží hranici životnosti; tento závěr lze ostatně podpůrně učinit i z délky doby, po niž vyhláška č. 41/1984 Sb. ukládá zásobovací povinnost náhradními díly po ukončení dovozu či výroby finálních výrobků. V daném případě nebylo možné důvodně předpokládat, že automobil nebude napaden korozí; naopak s ohledem na samotné stáří vozu ani relativně vysoká míra koroze nemusela být vadou, byla-li projevem běžného opotřebení, které nebrání užívání věci. Nutnost zjištění skutečného stavu věci ohledně posouzení toho, šlo-li o faktickou vadu vozidla či o projev jeho použití a upotřebení, vyplývala i ze znaleckého posudku, v němž bylo uvedeno, že „stav karosérie odpovídá stáří vozidla při minimální údržbě“.

Teprve bylo-li prokázáno, že korozi automobilu je nutno pokládat za jeho vadu ve smyslu shora uvedeném, bylo by nutno zabývat se i tím, zda kupující skutečně nebyl na vadu upozorněn. I za předpokladu, že nešlo o vadu natolik zjevnou, aby ji kupující při sjednávání smlouvy musel seznat, nelze nevidět, že ohledně karosérie bylo v souvislosti se sjednáváním smlouvy poukázáno na to, že koroze vozidla byla opravena lepením.

Předpokladem pro posuzování neupotřebitelnosti vozidla k účelu, k němuž má sloužit, bylo tedy náležité zjištění, že koroze převyšovala míru běžného opotřebení více než 11 let starého automobilu a že šlo tedy o vadu, na niž kupující nebyl konkrétně upozorněn. Neupotřebitelnost by ovšem nesměla být jen přechodné povahy, kterou by bylo možné v přiměřené lhůtě odstranit opravou, jejíž cena by nebyla ve zjevném nepoměru k ceně věci (v takovém případě by se kupující mohl domáhat jen slevy z kupní ceny). Ani touto otázkou se soudy obou stupňů náležitě nezabývaly přesto, že podle znalce „po opravě karosérie, která si vyžádá značné finanční náklady, a po odstranění závad zjištěných na STK je vozidlo použitelné“. Soudy pochybily, jestliže nepožadovaly od znalce vysvětlení toho, zda by vozidlo bylo upotřebitelné po samotné opravě karosérie; další vady, které byly zjištěny při technické kontrole vozidla, by byly pro případné odstoupení od smlouvy právně významné pouze tehdy, jestliže kupující v prekluzivní lhůtě (§ 403 odst. 1 o. z.) splnil vytýkáací povinnost.

Automobil by bylo nutno za neupotřebitelný považovat zejména za situace, jestliže by odstranění vady, činící vozidlo pro daný účel neupotřebitelným, bylo vázáno na nutnost výměny určitého náhradního dílu, který by objektivně nebylo možné opatřit a který by nebylo možné nijak nahradit.

Soudy obou stupňů se rovněž nevypořádaly s tvrzením obsaženým již v návrhu na zahájení řízení, že totiž důvodem pro odstoupení od smlouvy bylo rovněž nepravdivé ujištění prodávajícího, že vozidlo je napadeno jenom místní korozí. Nebylo zjišťováno, zda mezi ujištěním prodávajícího o vlastnostech automobilu a mezi skutečným stavem vozidla byl rozpor; bez těchto zjištění nebylo možné ani důvodnost odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 401 odst. 2 o. z. posoudit.

Soudy obou stupňů porušily proto svými rozhodnutími zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovení § 401 odst. 1 a 2 o. z.

Poznámky pod čarou:

1) zákon č. 401/1964 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášené pod č. 70/1983 Sb. a ve znění zákonů č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb. a č. 116/1990 Sb.)